

“Muğam” tacının dəyərli Səkinəsi...

...Pəncərənin qarşısında dayanıb şəhərə baxırdı... “Göydələ” binadakı mənzilindən uşaqlığının keçdiyi, artıq sürətlə xatirələrə köçən doğma məhəlləsinə, daha doğrusu, həmin məhəllənin qalıqlarına boylandı... Yox, onun böyüdüüyü həyat hələ qalib. Nənəsinin həyatı şəhərin ortasında sanki yaşıl vadi idi... Nə qədər ağac vardı orda... Ən çox da yağın qol-budağı ətrafa kölgə salan tut ağacını sevərdi. Hər dəfə bu pəncərədən onu görəndə budaqlarına dırmaşmış qonşulara konsert verdiyi günlərə qayıdırdı...

Yayda Şüvalana, qohumları Tubu xalənin bağına gedəndə oradakı tut ağacına çıxıb mahnı oxuyardı. Elə ki şux mahnılar səslənərdi, hamı sakitcə qulaq asardı. Amma eləki havaslanıb o illərin çox sevilən bir nəğməsinə, Rəziz Mirişlinin bəstələdiyi “Mən dönəməm”i oxumağa başladı, Tubu xalə dözmədi: – Qızım, ələ oxumagınan... Ağlamağım gəlir... O vaxt uşaq səsiylə “Küsüb mənəndən, özgələrdən mənə soruşanıram mənəm” oxuyanda Tubu xanımın halının dəyişməsinə fərq edəcək yaşda deyildi, amma yenə də kefi pozulurdu ki, xalə niyə ağlasın axır? Qadının halının nədən dəyişdiyini ona başa salan da yox idi... İllər sonra anlayacağı ki, Tubu xaləni ağladan mahnının sözləri yox, o balaca qızın böyük istedadından xəbər verən səsindəki yeni işi...

... Qapını açmaq istəyən balaca uşaq alinin təpəliyi onu xəyaldən ayırdı, qapının o üzündən qızının “Nənə yatıb, ora olmaz” de-

diyini eşitməsaydı, bəlkə də keçmişə hələ çox xatırlayacaqdı. Amma dünyadakı ən sevimli varlığın onu görmək istəyinə qarşı susub dura bildirdi heç?

– Yatmamişəm, qapını aç...

Qapını açmağa hələ gücü çatmayan bu balaca, onunla adaş olan qızıçıqaz o zamanlar həmin tut ağacını ilk səhnə sanan qıza həm bənzəyirdi, həm də bənzəmiridi...

Tanıdığımız, tanımadığımız xanəndə

Səkinə xanımla illərin tanışlığı. İndi mənə irad tuta bilərlər ki, görkəmli xanəndə, pedaqoq, Xalq artisti, Prezident təqaüdüçüsü, nəhayət, gözəl xanım Səkinə İsmayılovanı kim tanıdır ki?.. Fərq əndədir ki, Səkinə xanım da mənə şəxsən tanıyır və böyük sənətkar,

gözəl qəlbi xanımla rəfiqəliyə bərabər tanışlığı özümçün şərəf bilirəm. Qismət ələ gətirib ki, Səkinə xanımın səhnəyə ilk qədəm basdığı illər bizlərin sənət zövqünün formalaşdığı zamana təsadüf edib. Nə qədər yaxşı tanışam, yaradıcılığına dərinləndirəndə balad olsam da, müsahibə janrının öz qayda-qanunu var: oxucuları nəzərə almaq lazımdır. Ustalık, bu müsahibə əlamətdar bir hadisə – Səkinə xanımın 60 illik yubileyi ərəfasında baş tutur. Özü üçün yubiley tədbirinin təşkili niyyətində olmasa da, bu əlamətdar tarixi bəcaırdığımız kimi qeyd etməkdə bizim işimizdir. Odur ki xanım xanəndə ilə söhbətimizə bir qədər uzaqdan başlayırıq. Yuvarlaq yaş dönəmi ərəfasında ömür yoluma nəzər salırıq...

– Bilirəm ki, lap uşaqlıqdan səhnəyə, oxumağa həvəsiniz olub...

– Bütün uşaqlar kimi... Əslində, heç müğənnilik barədə düşünmürdüm də. Kim mənəndən soruşsaydı, hansı sənəti seçəcəksən, deyirdim ki, hüquqşünaslığı. O zaman bütün təhsil ocaqlarında olduğu kimi, bizim məktəbimizdə də özfaaliyyət dərnəyi var idi. Bu gün görkəmli pedaqoq tələtən professor Vidadi Xəlilov musiqi müəllimi kimi dərnəyə başçılıq edirdi. Mənə hazırladırlar müxtəlif müsabiqələrə yollayırdı, mükafatla qayıdırıdım. İzah edirdi ki, məktəbdə yaxşı-ələ qiymətlə oxuyanların hamısı hüquqşünas ola bilər, amma müğənnilik üçün Allahın neməti sayılan səsin varlığı vacibdir. Deyirdi ki, sən orta təhsilini bitirəndən sonra mütləq AZeynəli adına Musiqi Məktəbində təhsilini davam etdirməlisən. Mən həmişə böyük sözlərə qulaq asan olmuşam. Fikirləşirdim, yaqın, səsim var ki, Vidadi müəllim mənə bu sənəti seçməyi məsləhət görür.

– Beləcə, tale yolunu seçdiniz, yaradıcılığa başladınız...

– Yaradıcılıq deyəndə ki, mən 1980-ci ildə Opera və Balet Teatrına işə qəbul olunduğum vaxtı yaradıcılığımın başlanğıcı hesab edirəm. 6 ayıq gərgin məşqlərdən sonra 1981-ci il mayın 24-də ilk dəfə “Leyli və Məcnun” operasında Leyli rolunda səhnəyə çıxdım. Opera səhnəsi mənə üçün müqəddəs bir yerdir. Mən milli operalarımızdakı bütün qadın partiyalarını oxumuşam. “Leyli və Məcnun”da Leyli, “Əsl və Kərəm”də Əsl, “Aşiq Qərib”də Şahsənəm, “Gəlin qayası”nda Gülbəhar, “Vaqif”də xanəndə qız kimi səhnəyə çıxmışam. Ən axırını cərgədə eşidiləcək səslə canlı oxumaq, xoş görünüş, tamaşaçını 3 saat öz cazibəndə saxlamaq, aktyorluq qabiliyyəti, səhnənin müx-

Səkinə İsmayılova, Əlibəbə Məmmədov və Əhtrəm Hüseynov

təlif yerlərində orkestri eşitmək xüsusiyyəti olmalıdır ki, dinləyici, muğamsevər səni qəbul etsin. Yaqın, bu cəhətlər mənə varmış ki, tamaşaçı məhəbbəti qazanmışam.

– Operanın solisti kimi tanınırdınız, amma yənə də tələbə idiniz...

– Bəli, teatrda işləyə-şləyə İndi dərslər dediyim Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində mədəni-maarif fakültəsində təhsil aldım. Mən həmişə öyrənməyə hazır adamam. Bu yaşımda da hər gün mütləq edirəm, cavab çağlarında dərinləndirən anlamadığım qəzəlləri yəndən oxuyuram, mənəsin öyrənirəm. Füzulini, Seyd Əzimi özüm üçün kəşf etmək mənə zövq verir. Ümumiyyətlə, ələmdə, sənətdə “hər şeyi bilirəm” dediyin gün tükənirsən, yerində sayırsən. Bunu tələbələrimə də əşləyirəm. Deyirəm ki, ələ bilirsən muğam müsabiqəsində çıxış etdiniz, siz bir-iki dəfə gördülər, bununla da iş bitdi? Xeyr. Daim oxumalı, öyrənməlisiniz.

– Sizin ötağınızda ustadınızın şəklini asmışınız. Ötağa keçən kimi diqqəti cəlb edirsiniz...

– Mən ustadım Nariman Əliyevin verdiyi çərəyi yeyirəm. Nariman müəllim Seyid Şuşinskiyin vurğunu idi, yeddi il ona övlad kimi qulluq etmişdi, öz evində saxlamışdı. Seyid nələri biliridiz, Nariman müəllim öyrənmişdi, saxavətlə də bizə öyrədirdi. Hələ çox illər əvvəl mənə deyirdi ki, gəl, dərslər de... Amma həm işim çox idi, həm də özümü hazır bildirdim. Bu gün isə başqa heç bir yerdə işləməyirəm, yalnız universitetdə pedaqoji fəaliyyətlə məşğulam. “Muğam” kafedrasının professoruyam. İstəyirəm ki, bildiklərimi tələbələrimə də öyrədim.

– Diqqət yetirmişəm ki, Nariman müəllimin tələbələri ələ səhnəyə çıxırdılar zamanın bir-birinə oxşamırlar, onların ələ tərzində no müəllimi, nə də hansısa başqa xanəndəni yamsılamaq yoxdur...

Hindistanlı sənət dostları ilə birlikdə

– Nariman müəllim əsl Azərbaycan muğamını təlim edirdi. Tələbəsinə düzgün istiqamətlandırırdı. Bəzən müxtəlif yerlərdə çıxış edəndən sonra mənim hərəli olmağımla maraqlanırlar, biri mani qərəbəğli, başqası şəkili hesab edir. Bəla sualları eşidəndə sevinirəm. Deməli, ifam onlara doğma gəlir ki, mani özününkü hesab edirlər... Əslində, bir Azərbaycan muğam məktəbi var, sadəcə, zəngülələr, boğazlar, səsliyədəki şirniyyətlər fərqlidir.

– **Səkinə xanım, iş elə gətirib ki, Azərbaycan qadın xanəndəlik məktəbində bir çox "ilk"lərə siz imza atmısınız...**

– Bilirsiniz, mən həmişə yeniliyə can atan, nələrisə öyrənməyə çalışan adamam. Muğam klassik sənətdir, amma gərək onu da zamanın nəbzini tutaraq oxuyasan ki, dinləyiciyə xoş gəlsin. Dəhə deməsin ki, otuz ildir bir muğamı eyni qazal üstə oxuyur. Mən sənətə gəlmişəmsə, deməli, Allahın neməti olan səsimdən düzgün bəhrələnməliyəm, bir iz qoymalıyam. Əlibaba müəllimin sözü olmasın, izlə gedənin izi qalmaz, gərək özün iz qoyasan.

– **Sizin qadınlardan ibarət muğam üçlüyünüzdə bir zamanlar necə tələbat yarandıq yadımdadır...**

– Azərbaycan qadın xanəndələri arasında əlinə aldığı qavalı çalan ilk qadın xanəndə mən olmuşam. Sonra fikirləşdim ki, qızlarla bir üçlük yaradım. Çıxışlarımız böyük rəğbətlə qarşılandı.

– **Hətta həmin üçlüklə İranda bəla səhnəyə çıxıb konsert verdiniz...**

– 1999-cu ildə, İranda hökumət qadınların yalnız qadın auditoriyasında oxumasına icazə verəndə məlum oldu ki, səhnəyə çıxacaq kimsə yoxdur. Çünki əvvəllər müğənnilik etmiş xanımlar buna hər şey deyildilər, repertuarları yox idi, gənc qızlar da sənətə gəlmirdilər. Amma bizim üçlük barədə məlumatları var idi və İran şəhərlərindəki qastrol səfərlərimizi böyük uğurla keçdi.

– **Siz həm də əksər qadınların ifa etmədiyi bir sıra mürəkəb, qadın səsi üçün uyğun sayılmayan muğamları da ifa etmişiniz...**

– Zeynəb Xanlarova "Çahargah" muğamını 19–20 yaşında oxumuşdu. Mən isə onu oxumağa həvəsləndəndə yetkin yaşda idim.

Fikirləşdim ki, niyə mən "Çahargah"ı oxumayım, Hazirləşdim, oxudum, lənta yazdırdım.

...Əlibaba müəllim 5–6 ay əvvəl yazdırdığım "Daşı"ni eşidəndən sonra dedi ki, Səkinə, dəhə sana sözüm yoxdu. Halal olsun! Mənim üçün bundan böyük qiymət ola bilməzdi!... Hətta "Şüş-tər-i", "Rahab", "Humayun"u oxumuşam.

– **Bir xalq məhəsinə deyildi ki, qadın-bilan yanında dünyadan qiymətlisən...**

– Sənətdə olduğum illər ərzində xalqımdan məhəbbət, dövlətimdən hörmət görmüşəm həmişə. Bunu heç vaxt dəhə bilmərəm. Xanəndələrin arasında ən gənc yaşda – 36 yaşında xalq artisti adını mən almışam. Azərbaycanda muğam sənətinə, muğamatı yaşadamlara nə qədər qayğı və diqqət göstərilirdi göz qabağında. Heydər Əliyev Fondunun, səksən fəndən prezidenti Mehriban Əliyevanın Azərbaycan muğamının təbliğində ötrü gördükləri işlər sadələməqlə bitməz.

Sənət və həyat missiyası

– **Elə on ildən bəri davam edən televiziya muğam müsabiqələri nəyə desəniz dəyər. Siz də müsabiqənin təməli qoyulandan bəri münisiflər həyatının yeganə qadın üzvünüzüzdə...**

– Münisiflər həyatında özümü Yavər Kalantərlidən, Həqiqət Rzayevadan üzü bəri nə qədər görkəmli qadın xanəndəmi olubsa, həminin təmsilçisi hesab edirəm. Bilirəm ki, müsabiqəyə qatılan qızlar da mənə fərqli münasibət bəsləyir, mənəndə daha çox öyrənməyə çalışırlar. Çalışırım ki, geyimimdən tutmuş danışığıma, gülümsəməyimə qədər onlara nümunə olum.

– **Məncə, əslində, gənc qızlarımızın sizə örnək kimi baxmasının başqa səbəbi var. Onlar da sizin kimi tanınmış xanəndə, gözəlliyini və səsinə qoruyub saxlamağı bacaran, həm də qadın xoşbəxtliyini yaşayın ailəni xanım olmağı arzulayırlar...**

– Ola bilər...

– **Səkinə xanım, neçə ildir ki, ailəlisiniz?**

– Yaqud toyumuza əz qalib...

– **Gəlin etiraf edərk ki, istedadlı qadının həyat yoldaşı olmaq hər kəsin işi deyil. Hər adam bunun öhdəsindən gələ bilmir. Elə bu səbəbdən istedadlı qadınlarımızın arasında, nənələrimizin dili ilə desək, ərden yarıyanlar azdır...**

– Dediklərimizdə həqiqət var. Bəli, sənətdə, elmdə yüksəlməyi arzulayan qadın həyat yoldaşı onu başa düşməli, dəstək verməli, yəni də, heç olmasa, maneçilik törətməməlidir. Bunu hər kəş bacarmır. Amma gərək qadın da məşhurluğunu evdə unutməğı bacarsın. Mən hələ doğmalarımın arasında özümü xalq artisti, dünyanı gəzib-dolaşmış, minlərlə insanın alqışladığı məşhur xanəndə kimi aparmışam. Evimdə arlı qadınam, anayam, ailənin böyüyü də qızımın atasıdır, mənim həyat yoldaşımdır. Təzə ailə quran vaxtlarda bütün ailələrdə çətinliklər, anlaşmazlıqlar çox olur, gərək bunlara dözsən ki, bəhrəsini də görəsən.

– **Yaxşı, bas siz evdə necəsiniz?**

– Evimin qadını, anasıyam. Mətbəximə heç kəş etibar etməyəm. Amma kommunal xərclər nə qədərdir, hara ödənilir, bazarda nəyi neçəyə satırlar, hansı dükanə nə var, evə gündəlik nə lazım, – həyat yoldaşımın sayəsində bəla qayğılardan azadam. İllərdir ki, bu yükü o daşıyır. Arada qarşılıqlı inam-etibar yaranandan sonra normal düşüncəli kəş vaxt öz həyat yoldaşımın qarşısında ciddi qadağalar qoymur. Mən adi televiziya proqramında çıxış etmək üçün evdən çıxanda yoldaşım, qızım mənə gül-gülə yola salırlar, gül-gülə də qarşılayırlar. Amma indi təsəvvür edin, sən çox böyük şöhrət sahibsən, konsertdən qucaq dolu gül-çiçəklə evə gəlirsən, amma səni kimsə qarşılamır, sevincinə şərik olmur. Arxanda ailən durmursa, evində səni sevanlər, gözəlyanlar yoxdursa, bunun nəyi xoşbəxtlik olub?

– **Səkinə xanım, mənə elə gəlir ki, sizin ən böyük, ən mükəmməl əsəriniz elə qızınızdır. Bibixanım gözümüzün qabağında böyüyüb. Heç vaxt adınızdan istifadə etməyib, şöhrətinizin kölgəsində gizlənməyib...**

– Çox sağ olun. Bibixanım mənim yeganə bələmdir. Amma onu heç vaxt arköyün etməmişəm. Hələ aşağı sınıflarda oxuyanda ona başa saldım ki, heç vaxt kimsə qapısını döyüb deməyəcəyəm qızım ali təhsil almalıdır, yəni da aşağı qiymətini düzəltmək lazımdır. Axı adama deməzlər ki, bircə uşağa da təhsil verməyə, onu tərbiyəli böyütməyə gücün çatmadı? Bəli, təhsili, dünyagörüşünün genişlənməsi üçün əlimdən gələni etdim, bu mənim valideynlik borcumdur. 580 balla Qərb Universitetinə daxil oldu, köməksiz, tapşırıqsız təhsil aldı. Şükür, indi çalığı dövlət qurumunda həmi onun tərbiyəsindən, davranışından, savadından razılıq edir. Görürəm ki, gəlin köçdüüyü ailədə də həmi ilə hörmətli davranır. Mən qızımı özüm kimi tərbiyə etmişəm. Nəyə görəsə mənimlə məsləhətləşəndə heç vaxt qəti sözüüm deməmişəm. Təklif etməmişəm ki, atanla da məsləhətləş, görək nə deyir. Əslində, atasının nə deyəcəyini, fikirlərimizin üst-üstə düşəcəyini bildiməm, amma yəni də istəmişəm ki, son qərarı atasından eşitsin.

– **Allah başacan etsin. Amma övladını ciddi tərbiyə edənlər nəvələrinə qarşı çox mülayim olurlar...**

– Nəvələmə adəşiq. Bibixanım da mənim tərbiyə verdiyim yolla gedir. Balaca Səkinəni arköyün olmağı qoymur. Hələ yaşayırıqlıdır, danışır, istədiyini çətdirə bilir, ona bir sözü bircə dəfə demək kifayətdir. Kitablara çox böyük marağı var. Bu yaxınlarda evimizdə çəkilib gedirdi. İlk dəfə adəşiqi kamera qarşısına çıxardım.

– **Kitab demişəm, mütəliəni sevan, yeniliklərə açaq adamsınız. Sosial şəbəkələrdə də fəalsınız...**

– Gərək zamana ilə ayaqlaşasan. Mən də kompüterdə işləməyi, internetdən istifadəni öyrəndim. Əgər dinləyicilərim sosial şəbəkələrdədirsə, mən niyə orda olmaım?

– **Bəs internetdə ən çox nə axtarırsınız?**

– Musiqiyə qulaq asıram, digər xalqların milli musiqisini, xüsusilə də muğamları dinləyirəm. Ölkə xəbərlərini,

mədəniyyət yeniliklərini izləyirəm. Hə, bir də yeni yemək reseptləri ilə maraqlanıram.

– **Səkinə xanım, musiqi bütün həyatınızı zəbt edib. Bas bundan yorulanda, bezəndə necə dincəlisiniz?**

– Şənbə-bazar günləri çəkilişim, səsyazmam yoxsa, bir gün Məştağaya – qardaşlarımla gedirəm, o biri günü də Bülbülədə, qayınata həyatında keçirirəm. Mən doğmalarımla nəfəs alıram, onların problemləri problemim, sevincləri – sevincimdirdir.

Tacın ziqiyət daşı

...Neçə ilin söhbətidir. Televizorda Novruz şənliyinə həsr olunmuş bayram proqramı gedirdi. Aparıcılardan biri – Ramiz Əzizbəyli – Səkinə İsmayılovanı bəla təqdim etdi: "Azərbaycan musiqisinin bir qiymətli daşı var ki, adı nə brilyantdır, nə almaz, nə firuzə, nə də zümrüd. Bu qiymətli daşın adı Səkinədir".

Gözəl müqayisə idi. Aradan keçən illərdə muğam adlı sənət təcimimizin bu ziqiyət daşı daha da cəlalanıb, bərq vurur. Odu ki bu yazıya ondan münasib ad tapmadım. ♦

Gülcəhan Mirməmməd

Ü. Hacıbəyli: "Leyli və Məcnun".
Məcnun – A. Qasımov,
Leyli – Səkinə İsmayılova